

Хыннам — химийн балгъсн

Хыннам... Балгъснанын нер зүүдгжэх эн туургсн комбинатиг меддго кун гидж Корейд баадг болхий! Эвраннын кирцэгъарн болн кучарн эн — нарт делкан ик гисн химическ предприятислэ нег зерг зогсджана. Хыннам манд хув үүдана гидж корейин крестьянс келцхана.

Онъргсн даанд Хыннамск комбинат хээр угагъар хамхлгдла. Америкин командууц Риджуэй тнигхд, завод «көдлмшэс мөнъки гаргъгдв» гидж көөрч келджасн. Болв тер генерал, корей улсин чадмгиг болн куч-көлснэ өргмджиг социалистическ орн-нутгудин нарт делкан ниинцнъгү болн хооридан дөнъ боллцлгиг бааджасн баасн. Хыннам дакн шинэс көдлг болв!

Түрүн болдж би Хыннамск комбинатд 1955 джилин намр ирүв, тнигхд сульфат аммоний гаргългн харү бүрдэгдсн дарухн билэ. Предприятъ эвдркань кегдэ баадж, эклэд көдлджалэ, тнигэ баасн бийнъ, түрүн авгтан тогальн күүрнъхэ болдж медгджалэ. Хамхрха техник, бетонн нурлт, зевтэ төрмүдин ова дунд, цехсин көдлджэх участкс нам темдгтагъар медгдджасн уга...

Терүнэс нааран гурви джил шаху давб. Цугъар авртэ кевар онъгдардж! Зерглүлэд тавсн грануляционн башнь тевъгр өбд гарсн баанэ. Тедниг дорасн халэхлэ — махла унад баанэ — ондртан эн 65 метр.

Зеврдго болдар кесн башнь терүнэ хаджуднь гилвкнэ. Корпусмуд хоорнд трубопроводе орулгдсн баанэ, теднэс амтин икнэ эвраннын бетонн тулгуд деегур, өөрхн баасн зоогур татгдна: производствд кергтэ цевр агъар тер трубагъар авгдна. Корпусас корпус болгънар транспортермүд орад, белн болчксн продукцин склад күртл күрнэ, терүнэс цаасн мишгүдт кегъад белчксн селитр вагодт ачгдна... Цуг эн тоот — эджго баасн, көндэ ормд, ахр болзгин дунд, корейин көдлмшчрин үнн седклин баатр көдлмшин болн Советск Союзин үнн седклэсн күргч дөнъгин айта гидг ашнь болдж гарв.

Эн джилин майин сән өдрин өмнхн Хыннам балгъснд шин кучтэ гидг цехсин комп-

лекс көдлмшт орулгдв, йосар болхла тедн — азотн удобренъсин нег сән гисн зүсн болгч — аммиачн селитриг, джилдэн 136 минъгн тонн гаргъдг, ик заводла адл кучтэ цехс.

Одахн күртл удобрениг газардин ордудас хулддж авчасн КНДР, ода эвраннын удобрениг газаран гаргъдж хулдна.

Хыннамд ода энъ-зах уга эвдрлт гидж үзгдхш! Альдаран эргэд халэв чигн, трубагъасн утагъан цоонгрулсн цехсин шифер орас цаадж үзгднэ. Аммиачн производствин тосхлтс зерглсн баанэ. Цааранднь электролизин болн агъар-хувалгъна цехс үзгднэ. Кучтэ гидг газгольдермуд зерглэд зогсджана, терүнэ хаджуд аммиачин синтезин цехин ондр гер, электродин кучтэ завод, нань чигн кесг производствин гермүд баацхана.

Альднь болв чигн джиргъл буслад баанэ. Энд-тенд хая үлдсн эвдркэ нурнъхас шахдад захур гарсн дүрстэ, зуглшин гермүд гатц урднь магниевой завод баасн герин эвдркэ эрс үзгднэ, портин өөр зевтэ арматуре овалгъата кевтнэ. Болв теднэ селгэн чигн ирх, тосхачир тедиур чигн күрх!

Комбинатин нег цехд бидн медатэ, кадровой слесарь Ли Сун Чжонла харгъвдн. Заводин эвдркэг кедж бүткхяр нааран эн, гурви үүртэгъан ирхд, ик гидг машинд нурнъхадор дарата кевтхалэ. Эвдрэд, хутхлдж одсн техникиг ясна гисн кучр күнд төр билэ. Болв, машинд дара-дарандан улм-улм саянар ясгдад ирв. Советск специалистрин күргсн ик дөнъгин тускар Ли Сун Чжон болн энүнэ үүрмүд ик гидг байрта ханмджтагъар келцхана.

Токиг хуврагч ондр, герлтэ цех дотр көдлджэх зерглсн дала-адл машиндиг үзхларн, Хыннамин шинэс босхгдсн наадк олн цехсиг халэхларн, эвраннын гарарн иим элдв тосхлт делдсн, элнъкэ, халаста спецовк өмссн эн көгшн корей көдлмшчин болн энүнэ үүрмүдин өмн махлагъан авх седкл орна.

Ода заводт багъ наста специалистр дала—эди корейин

вузмуд чилэсн, Советск Союз, сургъуль сурад ирсн улс. Специалистрин теоретическ сургъмдж, Ли Сун Чжон аднин чадмгъа улсин алтн гарланилхларн, ик гидг кучн болджана.

Шин цехс тосхлгнд чигн корейин көдлмшчрин гаргъсн куч-көлснэ баатр зөрми йовдлнь багъ биш. Корейин Олн-амтнэ цергт урднь даач йовсн Чжон Чжа Рен өргэбууснанын хөөн, гарсн селәнүрн ирв. Хыннамск комбинатин эвдркэ кегдхяр баах зань сонъсчкад тер, тосхлтур ил гатхэ гидж Корейин кучкөлсчрин партин уездин комитетэс сурв. Ганъначин болн

котельщикин эрдм эн дасджав. Шин тосхлтд эн зеврдго болдар трубас ганънад, даалгъван 130 процент кучаджэв. Абсорбционн башнь ганънх чинртэ төр энүид даалгъгдхла Чжон Чжа Рен үүрмүдтагъан хамдан тер көдлмшиг болзгасн күс-дундур сар урд, августин 15-на байрин өдр күртл дуусад, өрлджилэ зурагъан күс-дундур холванас давулдж ав. Хыннамск комбинатин ясврин болн тосхлтин тууджд иим үлгүрмүд йир олн.

Алексей Федорович Волковин багд көдлджасн советск специалистр бас корейск үүрмүдларн хамдан, нөр алдсн сөөгъан хувалцдж, көдлсн машин, аппарат болгъар байр кедж, дуту-дундиг тегш даадж көдлджэв. Амтс сольцад, эвраннын участкдан көдлмшан дууссн — хярлэд, талдан улс ирлэд баав, зуг корей болн советск иньгүд хоорндк бат иньглгн болн арүн цагъан седкл сольлго мөнъкинд хадгългдджав.

Ода, комбинатд кенлэ күүндв чигн, болзг шахсн саамд, корей көдлмшчиртэ хамдан унтл, кевтл уга көдлджасн, йоста гидг арүн орс зүркэри ююгъан чигн хармиллго, көдлмшин цагла чигн, «сул» цагларн болв чигн эвраннын дамштан болн техническ медрлан теднд дасхджасн Петровичин тускар эс гидж Николайин тускар келцхалэ.

...Өрүнд гудоке донъна, фабричн поселкс серлднэ, көдлмшчир адгълддж өрүн хотан уучкад, эвраннын гарарн эвдркэ күүрлтэс босхсн эврэ заводсиннь үүд темцдж адгъхана, эн завод Корейин көк усиг, терүнэ цевр агъариг, корейин уулин чолуг удобренид—талданар келхд гуйрт, нань чигн хот-хоолд хувранэ. Эн комбинатар, эвраннын гарар үүдэгдсн эн үрндэн, сулдхван гартан авсн олн-амтн бахтцхана, эди энүган улм саяхрүлдж, төрехнаннын химийг улм уралан цааранднь йовулх бат ицгтэ.